

אסרטיביות

אין ספק שערכים של סבלנות, איפוק והבלגה, שייכים לקטגוריית הערכים שאנו מטיפים להם ומשתדלים לצייד את עצמנו ואת ילדינו כחלק מסל הערכים.

ברם, האם בכול מצב נכון להטיף לווייתור והבלגה? האם שימוש מוגזם מדי ולא מושכל, אינו עלול להוביל לתוצאה הפוכה ולכישלון בהשגת היעדים? מכירים אנו את המציאות שבזמן שצד אחד במחלוקת מוותר ומבליג מעבר לנדרש, הצד האחר עלול לזהות בהתנהגות זו סוג של חולשה המעודדת תקיפות וניצול ציני לרעה בהמשך.

כאשר איפוק והבלגה משמשים כטקטיקה לפיוס ולשלום, הם בהחלט חיוביים, אולם כאשר הם חלק מאסטרטגיה של "שב ואל תעשה" במקום התמודדות, או אז ניתן להגיע לתוצאות שליליות מרחיקות לכת. את התובנה הזאת, ניתן ללמוד ולהתרשם מרצף פרשיות השבוע.

בשני מקומות התורה מספרת על הבלגה של יעקוב הבאה לכאורה ממקום של "שב ואל תעשה". שני האירועים מסתיימים בתוצאות טרגיות. בפרשת וישלח מסופר כי לאחר התמודדות מוצלחת של יעקוב מול עשו אחיו, הוא מגיע לשכם ושם הוא מתיישב עם משפחתו. מיד בסמוך, התורה מספרת על פרשת דינה בִּיתו, ועל שכס בן חמור שלוקח אותה "וישכב אותה ויענה". כשיעקוב שומע אודות הסיפור הקשה הזה ("כי טמא את דינה בתו"), יעקוב מחריש עד בוא ילדיו מהשדה. גם כשילדי יעקוב מגיעים מן השדה, יעקוב נשאר בעמדה פסיבית, וזירת ההתרחשות וקבלת ההחלטות עוברת לסביבת האחים שמעון ולוי שמקבלים החלטה לקום ולעשות מעשה. בהמשך אנו קוראים על טבח קשה שהאחים מבצעים בבני שכס, ולאחר מעשה יעקוב כועס על ילדיו על מעשיהם.

הסיפור השני (שנרקם בפרשת "וישב"), קשור למערכת היחסים שבין יוסף ואחיו. יוסף חולם חלומות קשים המשקפים יוהרה והתנשאות ביחס למשפחה, ומערכת היחסים בבית מתערערת. אולם, כשאביו יעקוב שומע על כך הוא מעדיף להבלג ("ואביו שמר את הדבר"). שוב, במקום לקיים ברור עומק בין יוסף לאחיו, "לשים את הדברים על השולחן" ולהתמודד, יעקוב מעדיף לדחות.

נראה שלאחר התמודדות קשה וארוכה של יעקוב מול לבן ועשו הוא "עייף", במקום התמודדות מעדיף יעקוב את הבריחה מהתמודדות. מדרש חז"ל (על הפסוק "וישב יעקוב בארץ מגורי אביו") רומז על כך בתחילת הפרשה שיעקוב מבקש "ליישב בשלווה" והקב"ה "מנער" אותו כביכול מהכוונה הזאת, ומאותת לו כי הוא נמצא בעיצומה של עשייה והתמודדות יומיומית.

אני מבקש להעזי ולומר כי ניתן היה לנווט את כל האירועים באופן אחר. לו יעקוב היה מעדיף להתמודד באופן ישיר בפרשת דינה ושכם (ולא "להחריש"), ייתכן וניתן היה למנוע את התדרדרות האירועים עד לכדי טבח של אנשי שכס. כמו כן, ייתכן לומר כי אם יעקוב היה מעדיף להתמודד באופן אסרטיבי ופרואקטיבי במשבר האמון שבין האחים (ולא "לשמור את הדבר"), ייתכן וניתן היה לשקם את משבר יחסי האחים בעודו בעצו ולמנוע את התוצאה הטרגית של מכירת יוסף.

אין אנו מנסים לטעון כי ההיסטוריה היתה נראית אחרת אילו... כל שאנו מנסים הוא להציג אלטרנטיבה שעשויה במקרים מסוימים להוביל לתוצאות טובות ורצויות יותר.

בשורה התחתונה אנו מנסים לטעון, כי ערכים של סבלנות והבלגה חשובים וטובים כשהם באים כחלק מובנה מהתמודדות ערכית יום יומית. אסרטיביות אינה בהכרח לוחמנות ותקיפות, אלא התמודדות פרואקטיבית מושכלת ומאוזנת במכלול הכלים שבידינו (לרבות הבלגה) על מנת להביא לתוצאות מיטביות.